

ingediend op **1108** (2021-2022) – Nr. 1
21 januari 2022 (2021-2022)

Voorstel van decreet

van Andries Gryffroy, Robrecht Bothuyne, Willem-Frederik Schiltz,
Inez De Coninck, Tinne Rombouts en Wilfried Vandaele

tot wijziging van artikel 4.3.3
van het Energiedecreet van 8 mei 2009,
wat betreft de maximale termijn
voor de netbeheerder om als noodleverancier op te treden

TOELICHTING

1. Algemene toelichting

De laatste maanden is in de binnen- en buitenlandse media meermaals gewag gemaakt van leveranciers van elektriciteit en/of aardgas die ten gevolge van de stijgende elektriciteits- en aardgasprijzen in de problemen komen. Een van de redenen daarvoor is dat ze zelf tegen hogere prijzen hun elektriciteit en aardgas moeten aankopen, terwijl ze nog steeds een deel van hun klanten beleveren op basis van contracten die tegen een vast tarief werden gesloten op een moment dat de prijzen op de energiemarkt nog veel lager waren. Een aantal leveranciers is daardoor in financiële moeilijkheden geraakt, wat in september 2021 in het Waalse Gewest al aanleiding gaf tot het faillissement van een leverancier die in dat gewest actief was. Ook met betrekking tot het Vlaamse Gewest waren er in de media speculaties over leveranciers die vergelijkbare problemen ondervinden en mogelijk op relatief korte termijn in de problemen zouden kunnen komen. Zoals uit de onderstaande toelichting blijkt, is dat scenario ondertussen bewaarheid geworden.

Het belang en de zekerheid van de afnemers mogen daarbij niet uit het oog worden verloren. Het is immers niet de bedoeling dat de netgebruikers, of het nu om huishoudelijke afnemers¹ of om niet-huishoudelijke afnemers gaat, in een juridisch vacuüm belanden en op een gegeven moment door krachten buiten hun wil om in de situatie terechtkomen dat ze geen leverancier meer hebben.

Ook de Europese regelgever heeft met dat fenomeen rekening gehouden en heeft daarom bepaald dat de lidstaten een regeling over een noodleverancier – in het Engels 'supplier of last resort' – kunnen instellen. In artikel 4.3.3 van het Energiedecreet was ter uitvoering daarvan bij het decreet van 16 november 2018 een regeling uitgewerkt over wat er moet gebeuren als de Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG) de leveringsvergunning van een leverancier opheft, als een leverancier door de netbeheerder de toegang tot het net wordt ontzegd of als een leverancier failliet gaat. In die drie limitatieve gevallen treedt de netbeheerder voor de afnemers van die leverancier die op zijn net zijn aangesloten, onmiddellijk op als noodleverancier. De Vlaamse Regering kan de maximale periode bepalen, die niet langer dan zestig dagen kan duren, waarbinnen de netbeheerder voor die afnemers als noodleverancier kan optreden. De Vlaamse Regering kan ook nadere voorwaarden bepalen waaronder de netbeheerder die taak uitvoert.

Recent nog werden bij het decreet van 28 oktober 2021² de drie gevallen die aanleiding geven tot de activering van de noodleveranciersregeling uitgebreid met een vierde categorie, namelijk de leveranciers waarvoor een procedure van gerechtelijke reorganisatie als vermeld in boek XX, titel V, van het Wetboek van economisch recht wordt opgestart.

Die bestaande juridische regeling houdt dan ook per definitie in dat bij de activering van de noodleveranciersprocedure ten aanzien van een bepaalde leverancier alle afnemers van die leverancier automatisch worden overgedragen aan de

¹ Onder huishoudelijke afnemers wordt verstaan: elke natuurlijke persoon die is aangesloten op een aardgasdistributienet of een elektriciteitsdistributienet op een spanning gelijk aan 1000 volt of minder, en die elektriciteit of aardgas afneemt om te voorzien in zijn eigen behoeften en in de behoeften van de personen die samen met hem in de woning in kwestie gedomicilieerd zijn, behoudens in het geval dat het leveringscontract voor de levering van elektriciteit respectievelijk aardgas op het afnamepunt in kwestie werd gesloten door een onderneming als vermeld in artikel 1.4, 1°, van het Wetboek van economisch recht.

² Decreet van 28 oktober 2021 tot wijziging van het Energiedecreet van 8 mei 2009, wat een uitbreiding van de gevallen betreft waarin de netbeheerder optreedt als de noodleverancier, Belgisch Staatsblad van 29 oktober 2021.

decretaal aangestelde noodleverancier, tegen de leveringsvoorwaarden die bij die noodleverancier van toepassing zijn. De afnemer in kwestie blijft bij die noodleverancier evenwel alle rechten behouden die door of krachtens het Energiedecreet met betrekking tot eindafnemers werden vastgesteld. Toch valt het in dat kader ten stelligste aan te moedigen dat de eindafnemers die bij de noodleverancier zitten, zo snel mogelijk naar de reguliere markt terugkeren.

De noodleveranciersregeling werd recent op de Vlaamse energiemarkt tweemaal geactiveerd: de eerste keer op 7 december 2021, naar aanleiding van het door de ondernemingsrechtbank uitgesproken faillissement van de Vlaamse Energieleverancier, en vervolgens op 21 december 2021, nadat de distributienetbeheerders met instemming van de VREG de toegang van Watz tot het distributienet hadden beëindigd omdat Watz als gevolg van de hoge energieprijzen niet meer kon voldoen aan zijn contractuele verplichtingen tegenover de distributienetbeheerders. Watz heeft ondertussen begin januari 2022 overigens ook de procedure van gerechtelijke reorganisatie aangevraagd.

Voor de ex-klanten van de gefailleerde Vlaamse Energieleverancier die nog steeds in de portefeuille van de noodleverancier zitten, moet voorts worden vastgesteld dat de decretaal vastgestelde maximumperiode van de decretale noodleveranciersregeling begin februari 2022 verstrijkt.

Uit de cijfers blijkt ook dat er na een snelle start, waarbij veel afnemers op korte tijd naar de reguliere markt zijn teruggekeerd, momenteel – zeker wat de Vlaamse Energieleverancier betreft – een duidelijke vertraging van dat switchtempo optreedt. Hoewel vele tienduizenden van die ex-klanten ondertussen naar de reguliere markt zijn teruggekeerd, zitten er duizenden afnemers – zowel huishoudelijke als niet-huishoudelijke – nog steeds in de portefeuille van Fluvius als noodleverancier (zie tabel 1). Fluvius zal die afnemers actief blijven contacteren en informeren om hen opnieuw te activeren naar de reguliere energiemarkt. Toch bestaat het risico dat bepaalde afnemers na zestig dagen nog altijd beleverd worden door de noodleverancier en zich bij de noodleverancier gaan settelen.

	Vlaamse Energieleverancier	Watz
Aantal aansluitingspunten elektriciteit	66.113	22.157
Aantal aansluitingspunten aardgas	62.788	12.069
Totaal aantal aansluitingspunten	128.901	34.226
Aantal switches	110.085	22.157
Procent switches	85%	65%

Tabel 1. Overzicht van het aantal aansluitingspunten die door de noodleverancier werden beleverd in verhouding tot het aantal switches (cijfers van midden januari 2022).

De decretale noodleveranciersregeling is in het leven geroepen als reddingsboei voor afnemers die op een gegeven moment door krachten buiten hun wil om in de situatie terechtkomen dat ze geen leverancier meer hebben, maar de regeling is niet bedoeld als een permanente situatie. Als afnemers zich settelen bij de noodleverancier kan er niet langer sprake zijn van een situatie waarin ze buiten hun wil om zijn terechtgekomen.

Een afnemer die niet tijdig – dus binnen de decretaal bepaalde maximale termijn van zestig dagen waarin hij door de noodleverancier wordt beleverd – van het decretale recht om van leverancier te veranderen gebruikmaakt, maakt enerzijds dus misbruik van een vangnetregeling, maar bevindt zich anderzijds ook in een juridische schemerzone. Er is op dat moment immers een einde gekomen aan de decretale machtiging voor de netbeheerder om als noodleverancier op te treden, en het is niet duidelijk wat de netbeheerder moet aanvangen met klanten die toch niet switchen, maar zich integendeel bij hem settelen.

In de praktijk zal op dat moment de toevoer van elektriciteit of aardgas niet direct fysiek worden beëindigd: de afnemer wordt dus niet 'à la minute' afgesloten. Daarvoor moet de distributienetbeheerder immers een technische handeling of een wijziging aan de software uitvoeren die hij alleen onmiddellijk kan uitvoeren bij een bedreiging van de veiligheid, zolang die toestand duurt. Ook als er voor het afnamepunt in kwestie geen toegangshouder in het toegangsregister is opgenomen, wordt dat afnamepunt afgesloten, maar voor huishoudelijke afnemers kan dat pas na het volgen van de LAC-procedure (LAC: lokale adviescommissie) (zie [het advies van de Lokale Adviescommissie \(LAC\) over afsluiting of heraansluiting van elektriciteit, aardgas of water](#) op Vlaanderen.be). Die feitelijke afname kan vervolgens juridisch niet zomaar worden toegewezen aan een bepaalde marktpartij³. Potentieel creëert dat problemen met betrekking tot onder andere:

- de marktpartij waarvan de afnemer in kwestie dan daadwerkelijk de elektriciteit en/of het aardgas afneemt;
- de voorwaarden en de tarieven die dan gelden voor de elektriciteit en/of het aardgas;
- de kosten van de balancering en netevenwichten. De elektriciteit en het aardgas kunnen in dat geval immers niet worden toegewezen aan de netbeheerder in zijn functie van noodleverancier, omdat dit niet van toepassing is. Als er geen overeenkomst tussen de afnemer en de leverancier is, kunnen die kosten evenmin worden toegewezen aan een energieleverancier.

De bovenstaande vaststelling dwingt de indieners van dit voorstel van decreet er dan ook toe om de maximumtermijn, vermeld in artikel 4.3.3 van het Energiedecreet, te diversifiëren zodat die rechtsonzekerheid kan worden vermeden.

2. Toelichting bij de artikelen

Artikel 1

Dit voorstel van decreet heeft betrekking op een gewestbevoegdheid. Artikel 6, §1, VII, eerste lid, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen (BWHI) stelt dat de gewesten in ieder geval bevoegd zijn op het vlak van het energiebeleid voor:

- a) de distributie en het plaatselijk vervoer van elektriciteit door middel van netten waarvan de nominale spanning lager is dan of gelijk is aan 70.000 volt, met inbegrip van de distributienettarieven voor elektriciteit (...);
- b) de openbare gasdistributie, met inbegrip van de nettarieven voor de openbare distributie van gas (...);
- c) de aanwending van mijn gas en van het gas afkomstig van hoogovens;
- d) de netten van warmtevoorziening op afstand;
- e) de valorisatie van steenbergen;
- f) de nieuwe energiebronnen met uitzondering van deze die verband houden met de kernenergie;
- g) de terugwinning van energie door de nijverheid en andere gebruikers;
- h) het rationeel energieverbruik.”.

³ Het begrip marktpartij is in artikel 1.1.3, 81°, van het Energiedecreet van 8 mei 2009 als volgt gedefinieerd: “producent, aardgasinvoerder, distributienetbeheerder, beheerder van het plaatselijk vervoernet van elektriciteit, beheerder van het transmissienet, de beheerder van het vervoernet, werkmaatschappij, aanbieder van energiediensten, leverancier, tussenpersoon, intermediair bij de aankoop van energie, energiegemeenschap van burgers, hernieuwbare-energiegemeenschap, bevrachter, dienstverleners van flexibiliteit, aanvrager van flexibiliteit, aggregatoren of evenwichtsverantwoordelijke”. Daaronder worden dus niet alleen de commerciële leveranciers begrepen, maar ook de distributienetbeheerder voor al zijn activiteiten, en bijgevolg ook voor de activiteiten die hij uitoefent in zijn functie van noodleverancier.

Artikel 2

In artikel 4.3.3 van het Energiedecreet van 8 mei 2009, dat limitatief de gevallen regelt waarbij automatisch de regeling van de noodleverancier in werking treedt, wordt de maximale termijn waarin de noodleveranciersregeling kan duren, aangepast.

Er wordt voorgesteld om voor het bepalen van de maximumtermijn van de noodleveranciersregeling een onderscheid te maken tussen enerzijds de huishoudelijke eindafnemers, en anderzijds de niet-huishoudelijke eindafnemers, namelijk:

- een maximumtermijn van twaalf maanden voor huishoudelijke afnemers;
- een maximumtermijn van zestig dagen voor niet-huishoudelijke afnemers.

De Vlaamse Regering kan, net zoals in de huidige regeling, die maximumtermijnen echter beperken en kan ook nadere voorwaarden bepalen waaronder de netbeheerders de taak van noodleverancier uitvoeren.

De reden voor het onderscheid tussen huishoudelijke en niet-huishoudelijke afnemers berust op objectieve gronden. De niet-huishoudelijke afnemers bevinden zich in een totaal andere rechtspositie dan de huishoudelijke afnemers. Op de huishoudelijke afnemers zijn voor het afsluiten van de elektriciteits- en gasafname specifieke decretale en reglementaire sociale beschermingsmaatregelen van toepassing, en de netbeheerder kan hen pas afsluiten na het volgen van de LAC-procedure. Die beschermingsmaatregelen gelden niet voor de niet-huishoudelijke afnemers: als er geen toegangshouder in het toegangsregister is opgenomen, kunnen ze zonder meer worden afgesloten. Niet-huishoudelijke afnemers zullen zich dan ook nooit in de voormelde juridische schemerzone kunnen bevinden, maar dreigen anderzijds door hun eigen passiviteit effectief te worden afgesloten van de elektriciteits- of aardgasafname. Uiteraard zal Fluvius daarover ook naar de betrokken niet-huishoudelijke afnemers tijdig en gericht communiceren.

Huishoudelijke afnemers zitten dus in een volledig andere situatie, die niet vergelijkbaar is met die van niet-huishoudelijke afnemers. Zo kan voor huishoudelijke afnemers tijdens de winterperiode⁴ de toevoer van elektriciteit of aardgas in geen geval worden afgesloten. Op dat principe wordt alleen een uitzondering gemaakt in geval van een onmiddellijke bedreiging van de veiligheid en zolang die toestand duurt, bij leegstand en bij energiefraude, en als de huishoudelijke afnemer geen wanbetaler is en weigert om een leveringscontract te sluiten (na het volgen van een procedure die door de Vlaamse Regering wordt bepaald).

Huishoudelijke afnemers kunnen – behoudens de specifieke gevallen, vermeld in artikel 6.1.2 van het Energiedecreet – voorts pas worden afgesloten na het volgen van de LAC-procedure. Die LAC-procedure kan dus voor huishoudelijke afnemers die zich bij de noodleverancier settelen pas worden opgestart na het verstrijken van de decretaal vastgestelde maximumtermijn, zodat dergelijke gevallen hoe dan ook in de voormelde juridische schemerzone terechtkomen. Die procedure neemt dus een zekere tijd in beslag. Zolang de termijn niet is verstreken, heeft de netbeheerder dan ook geen juridische grond om tegen die afnemer op te treden, omdat die zich nog steeds binnen de contouren van artikel 4.3.3 van het Energiedecreet bevindt.

Om die redenen wordt voorgesteld om de termijn die in artikel 4.3.3 van het Energiedecreet is opgenomen, voor die specifieke afnemers te verlengen tot twaalf maanden. Dat geeft de netbeheerder extra tijd, niet alleen om de passieve huishoudelijke afnemer ervan te overtuigen dat hij zelf moet terugkeren naar de regu-

⁴ De winterperiode is in titel V, hoofdstuk V, van het Energiebesluit van 19 november 2010 vastgelegd als de periode van 1 december N tot 1 maart N+1, waarbij de minister van Energie die periode afhankelijk van de weersomstandigheden nog kan verlengen.

liere energiemarkt, maar ook om de LAC-procedure correct op te starten en te doorlopen zonder dat de afnemer en de netbeheerder in de juridische schemerzone terechtkomen.

Deze aanpassing geeft de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement tegelijkertijd ook de nodige tijd om – als de energiemarkt in kalmere wateren is gekomen – de hele noodleveranciersregeling grondig te evalueren en zo nodig aan te passen. Fluvius heeft in dat kader als noodleverancier immers op korte termijn degelijk werk geleverd, maar er moet worden vastgesteld dat het afhandelen van meerdere gelijktijdige gevallen de operationele draagkracht van Fluvius onder druk zet en dat er geen regeling is voor huishoudelijke afnemers die zich settelen bij de noodleverancier. Op termijn dringt zich dan ook een evaluatie van de noodleveranciersregeling op.

Artikel 3

Het decreet heeft uitwerking vanaf 7 december 2021. Dat is de dag waarop het faillissement van de Vlaamse Energieleverancier werd uitgesproken en de noodleveranciersregeling van kracht werd. Om netevenwichten te verzekeren en te vermijden dat er een juridisch vacuüm ontstaat, moet deze regeling nauw aansluiten bij de eerste dag dat de noodleveranciersregeling werd geactiveerd.

Voor niet-huishoudelijke afnemers verandert die retroactiviteit niets. Voor 7 december 2021 beschikten ze over een maximale termijn van zestig dagen waarin ze door de noodleverancier werden beleverd en ze behouden die termijn onder de regeling van dit voorstel van decreet. Retroactiviteit betekent voor huishoudelijke afnemers echter dat de bestaande periode van zestig dagen zonder temporele hiaten met betrekking tot de noodleveranciersregeling vervangen wordt door de nieuwe termijn van maximaal twaalf maanden met hetzelfde startpunt.

Andries GRYFFROY
Robrecht BOTHUYNE
Willem-Frederik SCHILTZ
Inez DE CONINCK
Tinne ROMBOOTS
Wilfried VANDAELE

VOORSTEL VAN DECREET

Artikel 1. Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Art. 2. In artikel 4.3.3 van het Energiedecreet van 8 mei 2009, ingevoegd bij het decreet van 16 november 2018 en gewijzigd bij de decreten van 30 oktober 2020 en 28 oktober 2021, wordt de zin "De Vlaamse Regering kan de maximale periode bepalen, die niet langer kan zijn dan zestig dagen, gedurende dewelke de netbeheerder voor die afnemers als noodleverancier kan optreden en de Vlaamse Regering kan ook nadere voorwaarden bepalen waaronder zij deze taak uitvoeren." vervangen door de zinnen "De periode voor de noodlevering bedraagt maximaal zestig dagen voor niet-huishoudelijke afnemers en maximaal twaalf maanden voor huishoudelijke afnemers. De Vlaamse Regering kan die maximale periodes beperken en kan ook nadere voorwaarden bepalen waaronder de netbeheerders de taak van noodleverancier uitvoeren."

Art. 3. Dit decreet heeft uitwerking met ingang van 7 december 2021.

Andries GRYFFROY
Robrecht BOTHUYNE
Willem-Frederik SCHILTZ
Inez DE CONINCK
Tinne ROMBOUTS
Wilfried VANDAELE